

**ЛЬВІВСЬКА ДЕРЖАВНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ
ім. М.В. ЛИСЕНКА**

Куржева Тетяна Іванівна

УДК 78.421; К-93

**ПОЛЬСЬКІ ШАНІСТИ У ЛЬВОВІ ТА ЇХ
ВНЕСОК У РОЗВИТОК ФОРТЕШАННОГО
ВИКОНАВСТВА ТА ПЕДАГОГІКИ
(80-ті рр. ХІХ ст. – 40-і рр. ХХ ст.)**

Спеціальність 17.00.01 – Теорія та історія культури

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства**

Т. Куржева

Львів-2006

Ш 315.42-03 (4ук)

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00762228 (R)

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі історії музики Львівської державної музичної академії ім. М.В. Лисенка.

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, професор
Старух Тереса Михайлівна,
Львівська державна музична академія ім. М.В. Лисенка,
кафедра спеціального фортепіано (м.Львів)

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
Козаренко Олександр Володимирович
Львівська державна музична академія ім. М.В. Лисенка,
завідувач кафедри теорії музики (м.Львів)

кандидат мистецтвознавства, професор
Мазепа Лєшек Зигмунтович
Інститут музики Жешувського університету
Міністерства освіти Польщі,
завідувач відділом досліджень музичної культури
етнічного пограниччя (м. Жешув)

Провідна установа: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, відділ музикознавства (м. Київ)

Захист відбудеться 31 березня 2006 р. о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.869.01 по захисту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук у Львівській державній музичній академії ім. М.В.Лисенка за адресою: Львів 79005, вул. Н. Нижанківського, 5.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Львівської державної музичної академії ім. М.В. Лисенка за адресою: Львів, 79005, вул. Н. Нижанківського, 5.

Автореферат розіслано 24 лютого 2006р.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради
кандидат мистецтвознавства, доцент

О.Т.Катрич

Лб. 67. 218
Мист.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність обраної теми зумовлена як відсутністю спеціального наукового дослідження про фортепіанно-виконавське мистецтво представників львівської гілки польського піанізму, так і можливістю вияву нових аспектів взаємовпливу української та польської музичних культур.

Музично-культурне життя Львова за різних історичних обставин завжди було багатогранним, неповторним і своєрідним. Вагоме місце в ньому займало інструментальне, зокрема фортепіанне виконавство.

Вибір часового періоду розгляду поставленої проблеми продиктований об'єктивною ситуацією: його початок-80-ті роки ХІХ ст. визначають засадничі зміни у фортепіанному виконавстві зумовлені професіоналізацією піаністичної педагогіки та зокрема діяльністю К. Мікулі на посаді керівника Галицького Музичного Товариства (ГМТ) та консерваторії при ньому.

Завершення даного періоду пов'язано з подіями другої світової війни, новою культурною і кадровою політикою на західних землях України, масовою еміграцією поляків в тому числі яскравих мистецьких особистостей. Однак кращі традиції польського піанізму і надалі залишаються відчутними в діяльності мистців української, зокрема львівської фортепіанної школи.

Теоретична база дослідження. Першими українськими дослідниками, які розглядали питання польського піанізму в контексті загальнокультурних процесів Львова були Т. Старух, Н. Кашкадамова, Л. Кияновська та Л. Мазепа. Окремі питання даної проблеми висвітлені також в працях С. Павлишин, Г. Блажкевич, Б. Тихонюка, М. Попеля, О. Криштальського та інших.

Серед праць польських музикознавців назвемо дослідження фортепіанного мистецтва Є. Скарбовського, С. Дибовського, А. Ходковського, З. Джевецького, та інших, в яких однак мало уваги приділено діяльності польських піаністів в освітніх та інших музичних інституціях Львова, а також їх концертній практиці даного періоду.

Формування більш цілісного уявлення про львівську гілку польського піанізму та про його впливи на автохтонну українську виконавську культуру видається цікавим і потрібним завданням.

Важливим матеріалом для об'єктивного відтворення музичної

культури даного періоду, творчості її яскравих представників є наукові праці і спогади видатних діячів фортепіанного мистецтва, а також їх учнів, колег, рідних (З. Джевецького, З. Оттаві-Рогальської, В. Мельцер, Г. Мозера, Р. Кочальського, Є. Штоермана, Г. Нейгауза, В. Софроніцького, О. Михаловського, С. Невядомського, Д. Гординської-Каранович). Джерелом інформації стали також архівні документи та періодика Львова, Варшави, Кракова та унікальні матеріали приватного архіву Л. і Т. Мазепи опубліковані у двотомнику „Шлях до Музичної Академії у Львові” (Львів - 2003), що відкрили нові перспективи наукового пошуку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами.

Дисертацію виконано відповідно до програми наукових досліджень ЛДМА ім. М. В. Лисенка, згідно теми №6 „Музично-виконавське мистецтво перспективи наукового пошуку: теорія, історія, практика”.

Метою дослідження є відтворення цілісної картини формування у Львові польської піаністичної школи, дослідження багатогранної діяльності її видатних представників.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішуються наступні **завдання:**

1. Дослідити особливості концертного життя та організації гастрольних виступів піаністів Львова;
2. Визначити навчально-методичні, педагогічні та виконавські відмінності шкіл Ф. Шопена-К. Мікулі, Т. Лешетицького, В. Курца, О. Михаловського та інших;
3. Конкретизувати представництво цих шкіл у персоналіях провідних піаністів (за наступним планом):
 - освіта;
 - концертно-гастрольна діяльність та участь у конкурсах піаністів;
 - участь у камерних складах та акомпаніаторство;
 - виконавська манера, репертуарна політика;
 - педагогічна діяльність (навчальні заклади та найславетніші учні);
 - охарактеризувати інші види діяльності польських піаністів Львова - композиторську, організаторську, диригентську, методичну, наукову, редакторську та інші;
4. Визначити основні етапи формування професійної фортепіанної педагогіки та становлення у Львові

музичного шкільництва нижчого, середнього та вищого рівнів;

5. Окреслити найістотніші здобутки польської фортепіанної школи Львова в контексті до світового піанізму.

Об'єктом дослідження є музично-культурне життя Львова зазначеного періоду, становлення і розвиток концертної практики та професійної фортепіанної освіти.

Предметом дослідження є діяльність польських піаністів у Львові, їх внесок у розвиток львівського фортепіанного виконавства і педагогіки.

Основними **методами**, застосованими в дисертації є: аналітичний - при вивченні наукової літератури; теоретичний - у вивченні концептуальних засад творчої діяльності, що проявляються у взаємозв'язку музично-виконавської майстерності, педагогічної, організаційної та інших видів діяльності польських піаністів; компаративний - при порівнянні засад фортепіанного мистецтва (виконавство і педагогіка) львівської та інших провідних європейських фортепіанних шкіл; історичний – при аналізі мистецько-культурного життя Львова досліджуваного періоду.

Наукову новизну дослідження визначають: пріоритет концептуального осмислення внеску видатних польських піаністів у формування самобутнього стилю львівської фортепіанної школи. Вперше зроблено аналіз інтерпретаційних та методичних особливостей виконавських та педагогічних шкіл Ф. Шопена - М. Мікулі, Т. Лешетицького, В. Курца, О. Міхаловського та ін.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання його матеріалів у лекціях з фаху для студентів фортепіанного факультету, а також у лекційних курсах з теорії та історії фортепіанного мистецтва, методики викладання фортепіано, виконавської інтерпретації, відповідних розділів до історії фортепіанного виконавства в Україні, в дослідженнях про взаємозв'язки слов'янських культур та інше.

Особистий внесок здобувача. Вперше до наукового обігу вводяться матеріали про концертну, педагогічно-методичну та організаторську діяльність багатьох представників польського піанізму, доводиться міжнародне значення львівської фортепіанної школи зазначеного періоду.

Дисертація пройшла **апробацію** на засіданнях кафедри історії музики, у відкритій лекції курсу фортепіанного мистецтва для

асистентів-стажистів ЛДМА ім. М. В. Лисенка з „Філософії мистецтва” та у відкритих лекціях для студентів Кафедри музики Вармінського - Мазурського Університету в Ольштині (Польща).

Окремі теоретичні та методичні положення отримали апробацію на науково-теоретичних конференціях: „Sztuka muzyczna w kształceniu uniwersyteckim,, - наукова сесія з нагоди 650-річчя м. Ольштина на тему: „Nauka gry na fortepianie jako przykład indywidualnego procesu kształcenia na Uniwersytetach” (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Katedra Muzyki) (Olsztyn - 2003), „Національна культура - джерело натхнення для виховання в музичних школах Польщі” - „Музикознавчі студії-2004” (Львів-2004), „Актуальні проблеми реформи освіти в польських музичних та артистичних школах” - Міжнародна науково-теоретична конференція „Феномен школи в музично-виконавському мистецтві” (Київ - 2005), „Symbolika J. S. Bacha we współczesnej pedagogice fortepianowej” – konferencja „Edukacja muzyczna - studia uniwersyteckie w perspektywie europejskiej” (Uniwersytet Warmińsko – Mazurski, Katedra Muzyki) (Olsztyn-2005), „Общеввропейское значение баховских интерпретаций в контексте сегодняшнего дня” - XI Міжнародна славистична конференція „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty literackie i językowe. Reserpcja i transfer kultur” (Olsztyn - 2005), „Польські піаністи у Львові в 20-30 роках ХХ ст.”, - Наукова конференція „Музикознавчі студії-2005” (Львів - 2005), „Соціальні передумови розквіту польського фортепіанного виконавства у Львові у 20-30-х роках ХХ ст.” - Міжнародна конференція „Людина і музика” - (Львів-2005). Окремі положення дисертації, а також задекларовані методичні принципи науки гри на фортепіано пройшли апробацію в педагогічній практиці дисертанта. Їх використання дозволило отримати позитивні результати в навчанні учнів Ольштинської музичної школи I і II ступеня ім. Ф. Шопена.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і переліку використаних джерел, що містить 165 позиції, загальний обсяг 167 с.

Публікації. Результати дисертації висвітлюються в монографії та трьох одноосібних статтях у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми, розкривається стан її наукової розробки, формулюється мета і завдання дисертації, підкреслюється новизна, теоретично - методологічна спрямованість, теоретичне і практичне значення дослідження.

У **розділі 1** *Фортепіанне виконавство у Львові та зарубіжні гастролі піаністів польського походження* охарактеризовано особливості тогочасного концертного життя Львова, становлення і розвиток фортепіанної коцертно-виконавської діяльності, її професіоналізація.

1.1. *Становлення і розвиток мистецько-професійного рівня концертного фортепіанного та камерного виконавства у Львові.* Тут розглядаються найістотніші чинники розвитку музично-культурного життя міста, осередків музичної освіти, умов формування стабільних виконавських колективів та музичних товариств, серед яких першими і найважливішими у культурному житті міста були „Товариство святої Цецилії”, (1826-28 рр.) засноване Ф. К. Моцартом, та „Товариство друзів музики” (1834), що з 1838 р. змінює назву на „Галицьке Музичне Товариство” (ГМТ).

Охарактеризовано найяскравіші особистості музично-концертного життя Львова, їх вплив на формування концертного виконавства та музичної фахової освіти.

Розглянуто якісні зміни у фортепіанному виконавстві та педагогіці в період діяльності К. Мікулі в ГМТ та консерваторії при ньому (1858). Учень-асистент Ф. Шопена і винятковий інтерпретатор творів великого композитора К. Мікулі своїми концертами у Львові довів принципово новий мистецький рівень виконавства. На зміну практиці приватних запрошень відомих виконавців у 1892 році було створено концертне бюро (ГМТ), що взяло на себе забезпечення організаційних та фінансових питань. У 1902 році за ініціативи Л. Геллера виникає львівська філармонія, що організує регулярні концерти, створює стаціонарний симфонічний оркестр та фахову організацію гастрольних виступів солістів-виконавців.

Консерваторія ГМТ стає повноцінним вищим навчальним закладом з потужним і численним фортепіанним факультетом, де

викладає краща на той час професура. Концерти педагогів та звіти студентів стають помітними подіями у мистецькому житті Львова, об'єктом постійної уваги громадськості, широко висвітлюються в пресі. Поповнення оркестрового колективу силами педагогів консерваторії та її випускників у свою чергу уможливує практику публічних виступів піаністів з оркестром.

1.2. Концертна діяльність львівських піаністів в період міжвоєнного двадцятиліття та її вплив на формування слухацької аудиторії. У цьому підрозділі висвітлюється концертна діяльність педагогів та їх учнів: Л. Мінцера, (Ф. Портной, Я. Горбати та ін.), З. Джевецького (С. Турель), Г. Оттавової, В. Курца, І. Фрімана, що стала невід'ємною складовою музичного життя міста. Аналізується роль у роботі концертних виконавських курсів гри у фортепіанних школах та вищих приватних музичних закладах як постійних педагогів, так і доїжджаючих всевітньо відомих музикантів. Серед яких: Ю. Слівінський, М. Солтисова, І. Фрідман, Г. Мельцер, А. Гермелін, М. Розенталь, Е. Штоерман, С. Аскеназе та ін.

Виятковою концертною активністю відзначалися: Л. Мюнцер, Г. Оттавова, А. Гермелін, С. Аскеназе (піаніст, який подивляв об'ємним і різностилевим репертуаром) та З. Джевецький (який щороку демонстрував нові сольні програми та два виступи з оркестром, пропагуючи найсучасніші фортепіанні твори).

Розглядаються важливі музичні акції, що набули значного публічного резонансу: 100-річчя від дня народження К. Мікулі, 75-річчя від дня смерті Ф. Шопена, 250-річчя від дня народження Й. С. Баха, 60-річчя мистецької діяльності О. Міхаловського; приїзд до Львова Б. Бартока (1936), К. Шимановського (1936), С. Прокоф'єва, Д. Шостаковича (1932), М. Равеля (1932), А. Рубінштейна (1925-1936), Л. Годовського (1926), Ф. Бузоні, М. Лонг (1932), Е. Петрі (1927-1930), Є. Лялевича (1931), В. Горовіца (1930), Л. Оборіна (1928), Я. Мільштейна (1932, 1936), О. Міхаловського (1929), Р. Кочальського (1938), Е. Гігельса (1939), В. Ландовської (1938), В. Малцюжинського (1939).

Особливу групу гастролерів становили лауреати шопенівських конкурсів 1927, 1932, 1937 рр., серед них Г. Штомпка, С. Шпінальський, Б. Кон, І. Унгар, О. Унінський, А. Луфер, Л. Сагалов та ін.

Важливим внеском у справу виховання публіки стала ініціатива проведення широкодоступних концертів професорами

консерваторії ПМТ, проведення циклу лекцій для дітей і молоді, організація за ініціативою ЛКМШ вечорів камерної музики та циклу концертів „Музика ХХ століття”. До справи музичного виховання долучається „Польська спілка музикантів-педагогів”, яка у 1931 році розпочала спеціальні концертні цикли, програми яких були призначені для учнів середніх шкіл та вчительських семінарів.

Окрему сторінку виконавської діяльності львівських піаністів становлять їх виступи на радіостудіях Львова, Кракова, Варшави, Відня де найчастіше виступали Г. Оттавова та Л. Мінцер, який брав участь у циклі програм „Шопенівські радіосуботи”, і монографічних концертах з творів видатних композиторів.

1.3. Гастрольна діяльність польських піаністів, як важлива складова процесу професіоналізації фортепіанного виконавства у Львові. В підрозділі здійснено аналіз впливу на концертну практику Львова і підвищення рівня професійної музичної освіти, що нерідко доповнювалась навчанням піаністів у визнаних європейських майстрів, а також досвідом зарубіжних гастрольних виступів.

Значення зарубіжних гастролей є надзвичайно важливим, адже світове визнання майстерності львівських піаністів підтверджувало належний рівень професійної музичної освіти, вивірену педагогіку та методику навчання, утверджувало реноме львівських навчальних закладів та їх педагогів. У свою чергу зарубіжні гастролі збагачували концертуючих піаністів безцінним досвідом спілкування з найрізноманітнішою аудиторією, розширювали їх музичну ерудицію, коло мистецьких інтересів, творчих контактів, уможливлювали співпрацю з найяскравішими представниками музичного виконавства багатьох європейських країн.

Серед піаністів Львова, для яких сольне фортепіанне мистецтво, поряд з педагогічною роботою, стає провідною сферою творчої діяльності були: М. Розенталь, Р. Кочальський, Г. Оттавова, М. Горшовський, А. Гарасевич, Л. Мінцер, А. Гермелін.

Представниками піаністів молодшої генерації, які здобули початкову чи повну професійну освіту у Львові, а згодом розгорнули інтенсивну концертну діяльність вже за його межами були: С. Аскеназе, М. Мюнц, Ф. Портной, Я. Горбати (учасники III конкурсу Ф.Шопена 1937 р.), О.Каган (почесний, диплом II конкурсу Шопена, 1932 р.), Я. Гімпель (дипломант першого

шопенівського конкурсу 1927 р.) камералістка-акомпаніаторка В. Клімович та багато інших.

У розділі 2 *Видатні польські піаністи у Львові - представники провідних європейських піаністичних шкіл* розглядається персональний внесок до фортепіанної культури Львова видатних польських піаністів, охарактеризовано методичні, педагогічні та інтерпретаційні засади різних європейських шкіл, польських піаністів світової слави - представників цих шкіл.

2.1. *Засадничі настанови школи Ф.Шопена-К.Мікулі та їх вплив на розвиток творчості видатних польських піаністів.* В розділі узагальнюється виконавсько-інтерпретаційні та методичні аспекти піанізму визначних представників польської культури як Л. Марек, С. Невядомський, М. Розенталь та ін.

Розглянуто концертно-гастрольну та освітянську діяльність, участь у конкурсах, виступи у камерних складах та в ролі акомпаніаторів, репертуарну політику, а також інші види діяльності.

2.2. *Вплив виконавських та методично-освітніх засад шкіл Т. Лешетицького, В. Курца та О. Міхаловського на розвиток львівського фортепіанного виконавства та педагогіки.* Особливу увагу приділено львівському періоду діяльності видатних піаністів, яки в різні роки були професорами середніх та вищих музичних закладів. Відзначено роль концертних виступів цих виконавців та учнів їх класів в концертному житті Львова у вихованні слухацької традиції та у професіоналізації музичної критики, наукової діяльності у галузі музикознавства, музичної освіти тощо. З іменами цих мистців пов'язаний плідний етап розвитку фортепіанної педагогіки середнього та вищого рівнів шкільництва, а також гастрольна діяльність вихованців львівської фортепіанної школи за рубежем, першовиконання творів львівських, галицьких та зарубіжних авторів, популяризаторська та культурно-освітня робота.

У розділі 3 *Професійна фортепіанна педагогіка у вищих спеціальних закладах Львова - надійна база подальшого розвитку львівської фортепіанної школи.* Показана хронологічна послідовність етапів розвитку львівської фортепіанної педагогіки, яка пов'язана з діяльністю польських піаністів у Львові.

3.1. *Львівська фортепіанна школа та консерваторії ГМТ-ПМТ.* Становлення систематичної професійної фортепіанної освіти у

Львові пов'язане з діяльністю на посаді директора Галицького Музичного Товариства та музичної школи при ньому учня Ф. Шопена - К. Мікулі, який надавав справі фортепіанної педагогіки виняткової ваги і сприяв її піднесенню до високого фахового щабля.

Р. Шварц, який згодом замінив К. Мікулі на посаді директора і мистецького керівника консерваторії (1899), продовжив подальшу реорганізацію навчального процесу, здійснивши реформу навчальних планів, в тому числі й в класі фортепіано. Він ввів систему постійних контрактів з педагогами (що спричинило зменшення плинності кадрів).

У 1899-1929 роках перебуває на посаді директора М. Солтис. У цей період відкривається нове приміщення консерваторії, вводиться „Правильник для учнів”, а у 1911 році впроваджено новий навчальний план в якому за зразок були взяті відповідні плани Віденської консерваторії - на той час однієї з кращих у Європі.

Необхідність координації та централізації великої мережі навчальних закладів (кількість яких, згідно з даними архівних документів сягала 70), а також зростаюча численність приватних вчителів музики призвели до утворення у 1911 р. Львівського відділення Австрійського Музично-Педагогічного Об'єднання.

3.2. *Засади викладання фортепіано у львівських музичних навчальних закладах нижчого та середнього рівнів.* Аналізується процес формування мережі приватних музичних навчальних закладів різного типу і рівня протягом 1870-80-х рр. XIX ст. - 1930-х рр. XXст., зумовлений поширенням ролі фортепіано у суспільно-культурному житті Львова, стрімким розвитком виконавства, появою значної кількості творів салонно-концертних жанрів і як наслідок, величезним попитом фахових педагогів. Музичні установи, що поєднували початковий та середній етапи музичної освіти (т. зв. нижчі та середні музичні школи були приватними закладами.) Численні приватні школи і музичні установи діяли під егідою різноманітних товариств, що сприяло формуванню стабільного прошарку музичної професійної та аматорської культури у суспільстві, активізували концертне життя міст Галичини, виховували музичні смаки слухацької аудиторії. Їх кращі вихованці отримавши базові музичні знання та навички мали можливість продовжити навчання у більш висококваліфікованих

зкладах.

Деякі музичні навчальні заклади мали більш високий професійний статус, об'єднуючи середній та вищий рівень навчання. У багатьох з них функціювали підготовчі курси, що готували учнів до здачі державного іспиту з педагогічної майстерності. Успішне завершення курсів і здача іспиту, який давав право на викладання музики у загальноосвітніх школах та вчительських семінаріях, приймали виключно професори консерваторії.

Діяльність такої великої мережі навчальних закладів сприяла зростанню популярності цього інструменту у сфері салонно-аматорського музикування, зумовлювала стійкий інтерес підготованої аудиторії до концертних виступів піаністів-львів'ян та гостей міста. Випускники шкіл становили більшість серед абітурієнтів вищих навчальних закладів.

3.3. Львівська Музична Консерваторія ім. К. Шимановського - вищий етап розвитку фортепіанної освіти. Розглядається діяльність приватної навчальної музичної установи з блискучим педагогічним складом. Фортепіанний факультет очолюють І. Фрідман (1904 – 1912 рр.) та його асистентка Н. Льовенгофф представники престижних на той час фортепіанних шкіл Т. Лешетицького та О. Міхаловського.

Тут працювали З. Димек та С. Айзенбергер (представник також школи Т. Лешетицького), В. Вебер (учень В. Курца), професори Консерваторії Краківського Музичного Товариства. Концертний курс вели З. Ладомірський (приїхав у 1930 р. після навчання у Парижі) та Е. Штайнбергер (бл. 1936-39 рр.).

На цьому ж курсі викладали Н. Квецінська, Я. Іллясевич-Стояловська (власниця приватної музичної школи фортепіанної гри). У 20-х роках майстеркласи вели віденський професор Лев Сирота (1921-24 рр). В 30-х професор з Варшави З. Джевєцкі (1930-39 рр.), викладав Я. Гофман (учень і асистент Е. Петрі) та ін. Важливим етапом у розвитку музичної педагогіки стало створення Львівським Музичним Інститутом (назва консерваторії до 1931 року) „Музичної Вчительської Семінарії” (1910), а для забезпечення учнівського контингенту відкривається „Фреблівська Музична Школа”, для дітей 5 років, де навчання проводиться за методом Папе Карпентье - на зразок сучасних студій музично-естетичного виховання для дошкільнят.

3.4. Діяльність польських піаністів у Львівській державній консерваторії ім. М.В.Лисенка, музичній школі-десятирічці ім. М. Крушельницької та Львівському державному музичному училищі ім. С. Людкевича. Розглянуто масштаб і характер реорганізації середньої та вищої музичної освіти у Львові радянської доби та доробок польських педагогів-піаністів, які увійшли до педагогічного складу новостворених навчальних закладів.

Події другої світової війни, німецько-фашистська окупація Львова, а також подальші дії тоталітарного радянського уряду призвели до нових катаклізмів у житті суспільства і великою мірою зумовили кадрові зміни у музичних закладах повоєнного Львова.

Значна частина львівської мистецької інтелігенції єврейського походження була фізично знищена протягом 1939-44 рр.). Серед них А. Гермелін, Г. Гінсберг, Е. Штайнбергер, Л. Мінцер.

Велика кількість викладачів-поляків залишили Львів у часи окупації, або емігрували вже з радянських територій, продовживши свою діяльність у інших країнах.

Після відновлення у 1944 р. діяльності ЛДК (згодом - ім. М. В. Лисенка) у її педагогічному складі зустрічаємо імена Г. Альткорн-Лісіцької, Т. Гандверкер-Портной (також невдовзі емігрувала до Польщі, а далі до Ізраїлю), Т. Маєрського, С. Надраги, З. Свѣнтковської (у якості викладача теоретичних дисциплін). Таким чином польські музиканти, зокрема піаністи у музичних закладах Львова представлені вже малочисленно, вони однозначно втрачають провідне значення в культурно-музичному житті Львова, набуто у міжвоєнне двадцятиліття.

У **висновках** підсумовані особливості львівської фортепіанної школи, відзначені впливом концертної та педагогічної діяльності польських піаністів, які отримали освіту у вищих навчальних закладах Європи: Парижу, Відня, Ляйпцігу, Варшави, Кракова, а також у приватних студіях визначних музикантів Європи. Власною діяльністю у Львові кожен з них привносив у виконавський стиль та методіку викладання найцінніші надбання засвоєні від своїх наставників.

Суттєвим чинником збагачення виконавських та педагогічних досягнень Львівської фортепіанної школи була діяльність фахівців, що приїжджали до Львова як концертуючі піаністи і періодично працювали у музичних навчальних закладах різних рівнів.

Таким чином львівська фортепіанна школа у період що

розглядається в дисертації акумулювала (засвоєну в Європейських Музичних Інститутах найвищого рівня) найпередовішу на той час навчальну методику, що в свою чергу будувалася на творчих досягненнях таких метрів світового піанізму, як Ф. Ліст, Ф. Шопен, А. Рубінштейн та ін.

Підсумовано найістотніші здобутки польських піаністів, які працювали у Львові та їх внесок у розвиток музичної культури Галичини і загалом у формування сучасного українського піанізму. Своєрідною ланкою, що поєднала досягнення польських піаністів Львова із сучасною українською фортепіанною культурою стала діяльність педагогів-піаністів які увійшли до викладацького складу новоутворених радянських навчальних музичних установ.

Натомість підкреслено, що чимало висококваліфікованих польських піаністів-педагогів, покинувши Львів продовжували свою діяльність на концертних естрадах та у навчальних закладах Польщі та інших країн(США, Ізраїлю, Австрії, Німеччини, Англії та ін.). Кожен з них своїми концертно-виконавськими та педагогічними успіхами підтверджував належну організацію, високий професіоналізм та якісний рівень музичної освіти, одержаної у львівських навчальних закладах середнього та вищого рівнів, талант, досвід і педагогічно-методичний хист їхніх наставників.

Таким чином у даній роботі:

1. Здійснено періодизацію фортепіанної концертної практики Львова означеного періоду, окреслено особливості концертного життя і організації гастрольних виступів виконавців на фортепіано у Львові та виконавської діяльності львівських піаністів-поляків за рубежом (серед них: М. Розенталь, Р. Кочальський, Г. Оттавова, М. Горшовський, А. Гарасевич, Л. Мінцер, А. Гермелін та інші).
2. Конкретизовано засадничі методичні, педагогічні, виконавські відмінності шкіл Ф. Шопена - К. Мікулі, Т. Лешетицького, В. Курца, О. Міхаловського як провідних у діяльності польських піаністів у Львові, їх поєднання і впливи інших шкіл, сформовано персоналії провідних польських піаністів – представників цих шкіл (зокрема: Л. Марек, С. Невядомські, М. Розенталь, Р. Кочальський, В. Вшелячинський, М. Бібулович-Солтисова, Ф. Нойгаузер Г. Мельцер, Г. Оттавова, М. Горшовський, З. Джевецкі, С.

Турель, А. Гарасєвіч, Ю. Слівінський, І. Фрідман, Є. Лялевіч, А. Гермелін, Л. Мінцер, Ф. Портной, Я. Горбати, М. Мірська, В. Фріманн, Л. Ружицький, Т. Маєрський).

3. Окреслено основні етапи у процесі формування професійної фортепіанної педагогіки у Львові на прикладі діяльності найважливіших вищих освітніх закладів та мережі музичних шкіл.
4. Підсумовано найістотніші здобутки польських піаністів у складі львівської фортепіанної школи: їх внесок у розвиток галицької музичної культури, формування львівського піанізму сучасності та міжнародне значення. Це, зокрема, педагоги-піаністи, які увійшли до викладацького складу новоутворених навчальних установ з попередніх польських вищих навчальних закладів: зав. кафедрою фортепіано Л. Мінцер, доцент А. Гермелін, Г. Альткорн-Лисицька, Ц. Вольман(увна), Т. Маєрський, З. Свьонтковська, Е. Штайнбергер, Г. Гінсбург, О. Гарбічева, І. Квятковська, Я. Горбати, Я. Гофман та О. Ландау, Б. Франке та Г. Каспарек.

Однак цей процес взаємовпливу і взаємозбагачення був двостороннім – чимало висококваліфікованих львівських піаністів-педагогів продовжили свою діяльність у навчальних закладах інших міст і країн не лише як педагоги, але й як керівники та організатори. Кожен з цих музикантів своєю педагогічною та виконавською діяльністю, власними успіхами і досягненнями та результативністю викладацької роботи підтверджував належну організацію, високий професіоналізм та якісний рівень музичної освіти, одержаної у львівських навчальних закладах середнього та вищого рівня, талант, педагогічно-методичні надбання і досвід своїх львівських наставників.

Даним дослідженням ще раз підкреслюється тісний зв'язок польської і української культур, роль Львова, як перехрестя культур різних європейських країн. Подальший розвиток фортепіанної школи України зокрема її західного регіону відбувався не на порожньому місці. Надійним фундаментом у цьому процесі стала діяльність польських піаністів Львова.

Основні положення дисертації відображені у таких публікаціях:

1. Польські піаністи у Львові наприкінці XIX – початку XX століття: дослідження. – Львів: Сполом, 2005. - 116 с.
2. Куржева Т. Проблема відбору учнів для навчання у музичних школах (з досвіду польських педагогів) // Музикознавчі студії / Наукові збірки Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка. – Львів, 2004 – Вип. 9. - С. 193-198
3. Польські піаністи у Львові в 20-30 роках XX ст. // Музикознавчі студії / Наукові збірки Львівської державної музичної академії ім. М. В. Лисенка. - Львів, 2005. – Вип. 10 – С.163-166.
4. Куржева Т. Актуальні проблеми реформи освіти в польських музичних та артистичних школах // Тези міжнародної науково-теоретичної конференції “Феномен школи в музично-виконавському мистецтві” (НМАУ ім. П. І. Чайковського 22-23. 03. 2005) – Київ, 2005 - С. 70-71.
5. Kurzewa T. Польський романтизм и музыкальная культура Львова второй половины XIX века (Кароль Микули – ученик Фридерика Шопена) // Acta Polono-Ruthenica VIII – Olsztyn, 2003 - С. 35-41.

Анотація

Куржева Т. І. Польські піаністи у Львові та їх внесок у розвиток фортепіанного виконавства та педагогіки (80-ті рр. XIX ст. – 40-і рр. XX ст.)- Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.01 - теорія та історія культури. –Львівська державна музична академія ім. М. В. Лисенка, Львів, 2006.

Дисертація присвячена дослідженню виконавської, педагогічної, методичної та організаторської діяльності польських піаністів у Львові, їх внеску в сучасну львівську піаністичну школу та міжнародне значення. У дисертаційному дослідженні здійснено періодизацію фортепіанної концертної практики Львова означеного періоду, окреслено особливості концертного життя і організації гастрольних виступів виконавців на фортепіано у Львові

та виконавської діяльності львівських піаністів-поляків за рубежем, конкретизовано засадничі методичні, педагогічні, виконавські відмінності шкіл Ф. Шопена - К. Мікулі, Т. Лешетицького, В. Курца, О. Міхаловського, як провідних у діяльності польських піаністів у Львові, їх поєднання і впливи інших шкіл, сформовано персоналії провідних польських піаністів – представників цих шкіл, окреслено основні етапи у процесі формування професійної фортепіанної педагогіки у Львові на прикладі діяльності найважливіших вищих освітніх закладів та мережі музичних шкіл, підсумовано найістотніші здобутки польських піаністів у складі львівської фортепіанної школи, їх внесок у розвиток галицької музичної культури, формування львівського піанізму сучасності та міжнародне значення.

Ключові слова: піанізм, музична педагогіка, польські піаністи, львівська фортепіанна школа.

Аннотація.

Куржева Т. И. Польские пианисты во Львове и их вклад в развитие фортепианного исполнительства и педагогики (80-е гг. XIX ст.– 40-е гг. XX ст.) – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.01 – теория и история культуры. – Львовская государственная музыкальная академия им. Н. В. Лысенко. – Львов, 2006.

Диссертация посвящена исследованию исполнительской, педагогической, методической и организаторской деятельности польских пианистов во Львове, их вкладу в современную львовскую пианистическую школу и международное значение. В диссертационном исследовании осуществлена периодизация фортепианной и концертной практики Львова указанного периода, обозначены особенности концертной жизни и организации гастрольных выступлений исполнителей на фортепиано во Львове и исполнительской деятельности львовских пианистов-поляков за рубежем, конкретизированы основополагающие методические, педагогические, исполнительские особенности школ Ф. Шопена – К. Мікулі, Т. Лешетицького, В. Курца, А. Міхаловського, как ведущих в деятельности польских пианистов Львова, их сочетание

и влияние других школ, сформированы персоналии ведущих польских пианистов – представителей этих школ (в частности: Л. Марек, С. Невядомский, М. Розенталь, Р. Кочальский, В. Вшелячинский, М. Бибулович-Солтысова, Ф. Нойгаузер, Г. Мельцер, Г. Оттавова, М. Горшовский, З. Джевецкий, С. Турель, А. Гарасевич, Ю. Сливинский, И. Фридман, Е. Ляевич, А. Гермелин, Л. Минцер, Ф. Портной, Я. Горбатый, М. Мирская, В. Фриманн, Л. Ружицкий, Т. Маерский), обозначены основные этапы в процессе формирования профессиональной фортепианной педагогики во Львове на примере деятельности наиболее значительных высших учебных заведений и сети музыкальных школ, подытожены главнейшие достижения польских пианистов в составе львовской фортепианной школы, их вклад в развитие галицкой музыкальной культуры, формирование Львовского пианизма и международное значение.

Практическая ценность исследования состоит в возможности использования его материалов в лекциях по специальности для студентов фортепианного факультета, а также в лекционных курсах по теории и истории фортепианного искусства, методике преподавания фортепиано, исполнительской интерпретации, соответствующих разделов в истории фортепианного исполнительства в Украине, в исследованиях о взаимосвязях славянских культур и пр.

В исследовании впервые в научный обиход вводятся материалы о концертной, педагогической, методической и организаторской деятельности многочисленных представителей польской фортепианной школы вышеупомянутого периода.

Ключевые слова: пианизм, музыкальная педагогика, польские пианисты, львовская фортепианная школа.

Annotation

Kurzheva T. I. Polish pianists in Lviv and their contribution to the development of pedagogies and piano performance (the 80 of XIX-40 of XX). - Manuscript. The dissertation for obtaining an academic degree of the Candidate in the History of Art, specialty 17.00.01 – Theory and History of Culture, the Lviv State Academy of Music named after M. Lysenko, Lviv, 2006.

The dissertation is dedicated to the research of executive, pedagogical, methodical and organized activity of polish pianists in Lviv, their contribution to Lviv modern piano school and international importance. In dissertational research the periodization of piano concert practice in Lviv of the definite period is realized. Peculiarities of concert life and organization of performances on tour for pianists in Lviv and executive activity Lviv pianists abroad are picked out. Basis methodical, pedagogical, executive differences between schools F.Chopin – K.Mikuli, T.Leshetytsky, V.Kurc, O.Mihflovski, are concreted, as leading in polish pianist's activity in Lviv, their combination and influence of other schools. Personally of leading Polish pianists – representatives of these schools are formed. The main stages in the process of forming the professional piano pedagogies in Lviv with the help of the most important high educational establishments and musical schools are picked out. The main achievements of Polish pianists in structure of Lviv piano school, their contribution in development of Galician musical culture, the forming of Lviv pianism of modern and international importance are resulted.

Key words: pianism, musical pedagogies, polish pianists, Lviv piano school.

Ав. 67.218

АВ 67.218

Мист.

Підписано до друку 10.02.2006р.
Формат 60х84х/16
Папір офсетний . Гарнітура "Таймс"
Умовн. друк арк. 1,0 Замовлення №44
Наклад 100 пр.

Друк ПП "Арал"
вул. Нижанківського 4

Мист